

**IQTIDORLI TALABALAR,
MAGISTRANTLAR, TAYANCH
DOKTORANTLAR VA DOKTORANTLARNING
“TAFAKKUR VA TALQIN”**

**MAVZUSIDAGI
RESPUBLIKA MIQYOSIDAGI
ILMIY-AMALIY ANJUMAN
TO'PLAMI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

Buxoro - 2023

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

MAGISTRATURA BO'LIMI

IQTIDORLI TALABALAR, MAGISTRANTLAR, TAYANCH
DOKTORANTLAR VA DOKTORANTLARNING

TAFAKKUR VA TALQIN

mavzusida

Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy anjuman to'plami

(II qism)

Buxoro 2023-yil, 17-may

Tahrir hay'ati

O.X.Xamidov	- Iqtisodiyot fanlari doktori, professor;
R.G'.Jumayev	- Siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori, (PhD), dotsent;
T.H.Rasulov	- Fizika-matematika fanlari doktori, (DSc), dotsent;
A.A. Turayev	- Fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
D.R. Djurayev	- Fizika-matematika fanlari doktori, professor;
S.Q. Qaxxorov	- Pedagogika fanlari doktori, professor;
M.Y. Ergashov	- Kimyo fanlari nomzodi, professor;
S. Bo'riyev	- Biologiya fanlari doktori, professor;
B.N.Navro'z-zoda	- Iqtisodiyot fanlari doktori, professor;
D.S. O'rayeva	- Filologiya fanlari doktori, professor;
A.R.Hamroyev	- Pedagogika fanlari doktori, (DSc) dotsent;
M.B.Ahmedova	- Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, (PhD), dotsent;
B.E.Qilichov	- BuxDU "Ozbek tilshunosligi va jurnalistikasi" kafedrası professori;
E.B.Dilmurodov	- Fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Mas'ul muharrir:

A.A. Turayev – magistratura bo'limi boshlig'i f.-m.f.f.d., (PhD) dotsent

Musahhih:

S.B.Shamsiddinova – bosh muharrir

T.Sh.Ergashev – Magistratura bo'limi bosh mutaxassisi

D.R.Rahmatova – Magistratura bo'limi mutaxassisi

Anjuman 2023-yilga mo'ljallangan xalqaro va respublika miqyosida o'tkaziladigan ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar rejasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirining 02.05.2023 yildagi 118-son buyrug'iga asosan ushbu Respublika ilmiy-amaliy anjuman tashkil etildi. To'plamda iqtidorli talabalar, magistrantlar, tayanch doktorantlar va doktorantlarning ilmiy izlanishlari, tajriba almashish, sohalarda amalga oshirilayotgan ishlarni tahlil qilish va bu boradagi takliflarni ishlab chiqish bo'yicha ilmiy-amaliy va uslubiy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Mazkur to'plamga kiritilgan maqolalar va tezislarning mazmuni, statistik ma'lumotlar hamda bildirilgan fikr va mulohazalarga mualliflarning o'zlari mas'uldirlar.

biznesmen va tadbirkorlar, fan, adabiyot, san'at namoyandalari etishib chiqqanligini tarixiy dalillar tasdiqlaydi. Bu esa o'zbek millatiga mansub aholi intellektual salohiyati jahonning ilg'or xalqlaridan qolishmasligi va yuksakligidan dalolat beradi.

ADABIYOTLAR

1. Осмонов О. Дж., Осмон уулу Улукбек. История Кыргызстана (с древнейших времён до наших дней). Краткий курс (в таблицах, схемах, картах и рисунках). Учебное пособие. – Бишкек: Мезгил, 2013. –С. 127

2. Плоских В.М., Джунушалиев Д.Д., Абдырахманов Т.А. История кыргызов и Кыргызстана: учебник для вузов. / Отв. ред. А.Ч. Какеев. 3-е дораб. изд. – Бишкек: КРСУ, 2015. –С. 307-325

3. Первая всеобщая перепись населения Российской империи 1897. под редакцию Н.А.Тройницкаго. Выпуск.

BUXORO VILOYATI DAVLAT ARXIVI FONDLARIDA KASB-HUNAR TA'LIMI MUASSASALARI FAOLIYATINING AKS ETISHI

Murodova Dilrabo Shomurodovna,

BuxDU, tayanch doktoranti

XX asrning 70-yillarida respublika xalq xo'jaligini rivojlantirishning asosiy omili sifatida hududlarda kasb-hunar ta'limini rivojlantirishga kirishildi. O'zbekiston Ministrlar Soveti va O'zbekiston KP MKning 1971 yil 22 noyabrdagi №559 "Kasb-hunar ta'limini yanada rivojlantirish va respublika xalq xo'jaligini malakali kadrlar bilan ta'minlash to'g'risida"gi qarori profeyessional-texnik ta'lim sohasining tayanch tashkilotlari bilan hamkorlikda rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etgan. Ushbu rasmiy hujjatning ijrosini ta'minlash maqsadida Buxoro viloyat kasb-hunar ta'limi boshqarmasi tashkil etilgan [1].

Kasb-hunar ta'limi boshqarmasining 1973 yil 24 yanvardagi buyrug'ida 1973 yilning II choragida qishloq xududidagi bilim yurtlariga reja bo'yicha 810 ta, III chorakda esa 1560 ta qabul qilish zarurligi aytilgan. 1909 ta yoshni kolxoz, sovxoz, va suv xo'jaligi tashkilotlariga ishga yuborish belgilangan.

1972-1976 yillarda kelib Buxoro kasb-hunar bilim yurtlari 66 ta yo'nalish bo'yicha 26185 mutaxassislar tayyorlangan. 1973 yilda respublikadagi shahar bilim yurtlarida jami 27420 ta malakali ishchilar tayyorlangan bo'lsa, shundan 3060 tasi Buxoro viloyati kasb-hunar bilim yurtlariga to'g'ri kelgan [2]. Shu yilning o'zida esa texnika yo'nalishidagi bilim yurtlarida respublika bo'yicha 4703 ta malakali ishlar tayyorlanib, shundan 324 tasi Buxoro viloyati yoshlari tashkil qilgan. Bundan tashqari qishloq xo'jalik bilim yurtlarida respublika bo'yicha 19310 ta mutaxassis tayyorlangan bo'lsa, shuning 1909 tasi Buxor viloyatiga to'g'ri keladi [3]. Kechki muassasalarda respublika bo'yicha 3220 ta mutaxassisdan 1120 tasi Buxoroga to'g'ri kelgan.

1971/74 yillarda oblast kasb-hunar bilim yurtlariga 27318 nafar yoshlar qabul qilingan. Shundan kunduzgi muassasalarga 22270 ta to'g'ri keladi. Texnik bilim yurtlariga esa 1,97 ming yoshlar qabul qilingan. 1974 yilga kelib o'tgan yilga nisbatan o'qiydiganlar soni 20 foizga ortadi. 1974 yilda bilim yurtlarining umumiy soni 27 taga yetgan [4]. 1975 yil 1 yanvarida ta'lim muassasalaridagi o'quvchilar soni 9673 taga yetgan, shundan 3967 tasi o'rta kasb-hunar muassasalarida ta'lim olgan.

1970/1974 yillarda viloyat bilim yurtlarida jami 20532 nafar mutaxassis tayyorlangan. Shundan kunduzgi bilim yurtlarda 16906 ta mutaxassis tayyorlangan. Shu yillarda ushbu muassasalarda 80 ta o'quv xonalari, laboratoriya va ustaxonalar tashkil qilingan. O'quvchilarga nazariy bilimlar berish bilan birga maxsus kurslar, umumta'lim fanlari va umumtexnik fanlarni yuqori saviyada o'qitilgan. Bundan tashqari zamonaviy texnik qurilmalar bilan jihozlangan amaliy laboratoriya darslarida muammoli ta'lim jarayonlari tashkil qilingan.

1974/75 o'quv yilida Buxoro shahrida 5 ta kasb-hunar muassasalari faoliyat yuritgan bo'lib, ularda 1727 ta talaba 34 ta mutaxassislik bo'yicha ta'lim olishgan. Shahar bilim yurtlarining moddiy-texnik bazasi zaif bo'lib, ularning birortasida ham ustaxona, laboratoriya xonalari, poligonlar umuman bol'maganligini arxiv hujjatlarida ko'rish mumkin. 100, 137 shahar kasb-hunar bilim yurtlarida mutaxassislik o'qituvchilari hamda ishlab chiqarish ta'limi masterlari yetishmasligi, kun sayin malakali ishchi kadrlarga bo'lgan talabning oshib borganligi, biroq, tayanch tashkilotlar

hisoblangan 163 qurilish tresti va ipakchilik fabrikasi mutassadilari bu jarayonga loqayd qaraganliklari boshqarma hujjatlarida qayd etilgan. Ayniqsa, talabalar yotoqxonasi hamda o'quv laboratoriyalari muammosi juda og'irligini 163 trest tomonidan yangi qurib topshirilgan 100 - texnika bilim yurti misolida arxiv hujjatlarida ko'rish mumkin [5].

1980 yilda Navoiy syement zavodi uchun qurilish va mexanizatorlik yo'nalishlari bo'yicha 11 ta tyexnik bilim yurti tashkil qilingan. 1980/81 o'quv yilida Rastov-Don, Shaxti, Zernograd shaharlarida soha rivoji va tajriba almashinuvi maqsadida 3 ta xududiy seminarlar o'tkazilgan. 1980 yilda viloyat miqyosida hunar-texnika bilim yurtlarida 18328 kishi, shundan 11849 nafari o'rta hunar-texnika bilim yurtida, maxsus o'rta o'quv yurtida 14620 kishi o'qishga jalb etilgan. 5,7 ming yoshlar o'rta maxsus o'quv yurtiga qabul qilingan. Ushbu muassasalar tomonidan mazkur davrda viloyat xalq xo'jaligiga 4,2 ming nafar o'rta ma'lumotli mutaxassis yetkazib berilgan [6].

1981 yilda viloyatda 52 ta ta'lim muassasi bo'lib, ulardagi talabalar soni 18,5 mingga yetgan. 1980/81 o'quv yilida Buxoro oblast kasb-hunar ta'limi boshqarmasi tarkibidagi ta'lim muassasalarida 12015 nafar talaba o'rta ma'lumotga ega bo'lgan. O'quv yili oxiriga kelib, 1135 talaba turli sabablarga ko'ra o'qishdan ketgan [7].

Buxoro viloyat professional-texnik ta'lim boshqarmasi 1971-88 yillardagi faoliyati davomida O'zSSR professional-texnik ta'lim davlat qo'mitasiga qarashli bo'lgan. Buxoro viloyat professional-texnik ta'lim boshqarmasining asosiy vazifasi xududda professional-texnik ta'limni rivojlantirish, xalq xo'jaligini yuqori malakali kadrlar bilan ta'minlash, professional-texnik ta'lim bilim yurtlari va ularning moddiy-texnik bazasini yaxshilashdan iborat bo'lgan. Boshqarma muntazam ravishda viloyatdagi soha taraqqiyoti yo'lida faoliyat yuritayotgan ta'lim muassasalari faoliyatini nazorat qilgan va mutaxassislar malakasini oshirish jarayonini qo'llab-quvvatlagan.

ADABIYOTLAR

1. BVDA. 1085- fond, 1-ro`yxat, 3-yig`majild, 1-varaq.
2. BVDA. 1085- fond, 1-ro`yxat, 1-yig`majild, 6-varaq.
3. BVDA. 1085- fond, 1-ro`yxat, 1-yig`majild, 8-varaq.

4. BVDA. 1085- fond, 1-ro`yxat, 3-yig`majild, 1-varaq.
5. BVDA. 1085- fond, 1-ro`yxat, 3-yig`majild, 9-varaq.
6. Б.Мирзакулов. Бухоро тарих зарварақларида. Монография. (2-китоб) Дурдона. Бухоро.2018.181-б.
7. BVDA. 1085- fond, 1-ro`yxat, 3-yig`majild, 5-varaq.

70220303 – TARIXSHUNOSLIK, MANBASHUNOSLIK VA TARIXIY TADQIQOT USULLARI (MAMLAKATLAR BO'YICHA)

BUXORO ME'MORIY OBIDALARINING SHAKLLANISHI, ME'MORCHILIKDAGI O'ZIGA XOS JIHATLAR

Sattorov Sarvar Safar o'g'li,

BuxDU, Tarixshunoslik, manbashunoslik

va tarixiy tadqiqot usullari (mamlakatlar bo'yicha)

mutaxassisligi I-bosqich magistranti

Annotatsiya: Buxoro qadimdan buyuk svilizatsiyalar kesishgan nuqtada, savdo-sotiq, tijorat, hamda tarixan boy bo'lgan xalqaro munosabatlar yo'nalishining chorrahasida joylashgan. Takomillashib borgan savdo-sotiq sohasida tashrif buyuruvchilarga xizmat ko'rsatish tizimi faoliyati yetarlicha yo'lga qo'yilgan. Biz rus tadqiqotchilari esdaliklarida ham karvonsaroylar xizmati haqida qimmatli ma'lumotlarga ega bo'lishimiz mumkin.

Kalit so'zlar: Shaharsozlik, qurilish-arxitektura, Buxoroyi Sharif, svilizatsiya, ilmlar markazi, Ark qalasi, Somoniylar maqbarasi, osmon osti muzeyi, Buxoro yodgorliklari, Karvonsaroy, omborxonona

Buxoro zardushtiyalar davrida Buxoro “ilmlar markazi” sifatida mashhur bo'lgan. Islomiyat davrida u “Buxoroyi Sharif” deb ulug'langan, “Qubbatil islom” unvoni bilan sharaflangan. Buxoro Markaziy Osiyodagi tarixan boy bo'lgan, Buyuk ipak yo'lida joylashgan va jahon ilm-fani, madaniyatida, tarixida o'ziga xos qiyofasi, madaniy meros obyektlari, tarixiy-me'moriy yodgorliklari bilan ajralib turadigan eng qadimiy

III-SHO‘BA
IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLAR

70220301– Tarix (yo‘nalishlar va faoliyat turi bo‘yicha)

<i>S.Sh. Nasilloev</i>	<i>Sovet hokimiyatining O‘zbekiston SSRdagi ilm-fan siyosati.....7</i>
<i>R.B. Sadiyeva</i>	<i>GFR ning “qariya” kansleri.....12</i>
<i>O.O. Boltayev</i>	<i>Jung‘or xonligining tugatilishiga tayyorgarlik jarayonida Markaziy Osiyodagi xalqaro munosabatlar.....15</i>
<i>J.Sh. Haitov</i>	<i>O‘zbekistonda sabzavot ekin yangi navlarining tarqalishi tarixi..19</i>
<i>U.U. Odinayeva</i>	<i>X-XV asrlarda G‘arbiy Yevropa shaharlari rivoji.....22</i>
<i>M.Y. Haqqulov</i>	<i>Diplomatiya tarixi.....26</i>
<i>U. F. Xayrullayev</i>	<i>1918-1939 yillarda Polshaning ichki siyosati.....29</i>
<i>M.S. Tog‘oyeva</i>	<i>Shimoliy Koreya (KXDR)da hokimiyatni tashkil qilish xususiyatlari va tashqi siyosat.....32</i>
<i>R.R. Narziyeva</i>	<i>Janubiy Koreya va Yangi O‘zbekiston: strategik sheriklik sari ..38</i>
<i>A.G‘. Aslonov</i>	<i>Mustaqil O‘zbekistonning jahon hamjamiyati bilan integratsiya bo‘lishi.....41</i>
<i>G.Q. Rashidova</i>	<i>O‘zbekistonda XX asr 80-yillar oxiridagi millatlararo mojarolar.....44</i>
<i>D.T. Jabborova</i>	<i>O‘zbekistonning Shanxay hamkorlik tashkilotiga a‘zo bo‘lishi va faoliyati.....48</i>
<i>B.X. Nematov</i>	<i>Sharq uyg‘onish davri mutafakkirlari ilmiy merosining Yevropa (G‘arb) fani va madaniyati taraqqiyotida tutgan o‘rni.....52</i>
<i>A.A. Gulyamov</i>	<i>Turizm mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining ustuvor yo‘nalishlaridan biridir.....56</i>
<i>U. Ibodullayeva</i>	<i>Rus olimlari Nikolay Lunin va Nikolay Pirogovlarning tibbiyotga qo‘shgan hissasi.....59</i>
<i>S.Q. Rahimboyeva</i>	<i>Saudiya Arabistoni podshohligi va O‘zbekiston Respublikasi o‘rtasidagi diplomatik munosabatlar.....62</i>
<i>N.B. Elmurodova</i>	<i>Leonardo Da Vinchi-Italiya Uyg‘onish davrining ulug‘ namoyondasi.....67</i>
<i>N.O. Jumayeva</i>	<i>Amerikadagi O‘zbek diasporasining milliy tashkilotlari va hamdo‘stlik markazlarining ahamiyati71</i>
<i>N.N. Ismatova</i>	<i>O‘rta Osiyoda ilk davlat birlashmalarining paydo bo‘lishidagi shart-sharoitlar.....74</i>

B.K. Oltinov	<i>Rossiya imperiyasining Turkistonda yuritgan paxta siyosati tarixiga doir.....</i> 77
N.B.To'rayeva	<i>Fransiya va O'zbekiston aloqalarida YUNESKOning o'rni.....</i> 80
Sh.Q. Ismoilov	<i>Qirg'iziston o'zbeklari, ularda kechgan demografik o'zgarishlarning tarixiy ildizlari va asosiy bosqichlari.....</i> 82
D.Sh. Murodova	<i>Buxoro viloyati davlat arxivi fondlarida kasb-hunar ta'limi muassasalari faoliyatining aks etishi.....</i> 85
70220303 – Tarixshunoslik, manbashunoslik va tarixiy tadqiqot usullari (mamlakatlar bo'yicha)	
S.S. Sattorov	<i>Buxoro me'moriy obidalarining shakllanishi, me'morchilikdagi o'ziga xos jihatlar.....</i> 88
A.A. Jo'raboyev	<i>“Buxoro axbori” gazetasi muharrirlari faoliyati.....</i> 97
J.O. Xayriyev	<i>Tarixi Mullozoda» kitobidagi Buxoro mozorlari topografiyasi.</i> 101
S.A. Aslonov	<i>“Hofiz Tanish Buxoriy va uning ilmiy merosi”105</i>
U.R. Qo'yliyev	<i>XX asrning 20 – 30 yillarida Buxoro me'moriy obidalarining o'rganilishi.....111</i>
F. M. Utayeva Y.M. Choriyev	<i>O'zbekiston-Rossiya aloqalari: Iqtisodiy strategik hamkorligi..115</i>
K. Raximov A. G'ulomov	<i>Muhammad Narshaxiyning “Buxoro tarixi” asari Somoniylar davri haqida muhim manba.....118</i>
Sh. Qudratov B. Muyiddinov	<i>Xorazmshohlar harbiy san'ati va qo'shin tuzilishida Buxoro va boshqa shaharlarning tutgan o'rni.....120</i>
F.I. Ergashov	<i>O.A.Suxareva esdaliklarida Buxoro amirligidagi ijtimoiy hayot talqini.....122</i>
A.T. Qayumova	<i>Abu Zayd Muxammad Ibn Xaldun nodir tarixshunos olim.....125</i>
R.S. Himmatov	<i>Mirzo Sirojiddin Hakimning tabiblik faoliyati.....128</i>
70230501 – Etnografiya, etnologiya va antropologiya	
Y.H. Teshayeva	<i>Oila – muqaddas tarbiya maskani.....131</i>
A.H. Boltayev J. Odilov	<i>Sitorai Mohi Xosa saroyining muzeyga aylantirilish tarixi134</i>
G.A. Qamariddinova	<i>Diniy marosim va urf-odatlardagi transformatsiya jarayonlarining etnologik tahlili.....138</i>
M.B. Qurbonova N.A. Oripova	<i>Xotin-qizlar bosh kiyimlarining tarixiy etnografik o'rganilishi xususida (Qoraqalpoqlar misolida).....143</i>
Z.Z. G'aybullayeva	<i>Ma'naviy hayotimizda qadimiy qo'lyozma manbalarning o'rni va ularga qaratilayotgan e'tibor.....147</i>